YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

4 päivänä joulukuuta 2003 *

Asiassa C-92/02,

jonka Arbeidsrechtbank van het Arrondissement Tongeren (Belgia) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Nina Kristiansen

vastaan

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

ennakkoratkaisun sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1), ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomarit C. W. A. Timmermans, joka hoitaa viidennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä D. A. O. Edward ja A. La Pergola (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: S. Alber,

kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään D. Martin,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.3.2003 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Arbeidsrechtbank van het Arrondissement Tongeren on esittänyt 11.3.2002 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 15.3.2002, EY 234 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71), ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Kristiansen ja Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (kansallinen työvoimaviranomainen; jäljempänä RVA) ja joka koskee Kristiansenin esittämiä työttömyyskorvaushakemuksia, jotka RVA on hylännyt.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Asetuksen N:o 1408/71 67 artiklassa, jonka otsikkona on "Vakuutuskausien yhteenlaskeminen", säädetään seuraavaa:

"1. Sellaisen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen, jonka lainsäädännön mukaan edellytetään etuuksia koskevan oikeuden saamiseksi, säilyttämiseksi tai takaisinsaamiseksi vakuutuskausien täyttymistä, on otettava huomioon tarpeellisessa määrin vakuutus- tai työskentelykaudet, jotka ovat täyttyneet toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, niin kuin ne olisivat sen soveltaman lainsäädännön mukaan täyttyneitä vakuutuskausia edellyttäen kuitenkin, että työskentelykaudet olisi laskettu vakuutuskausiksi, jos ne olisivat täyttyneet tämän lainsäädännön mukaan.

2. Sellaisen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen, jonka lainsäädännön mukaan edellytetään etuuksia koskevan oikeuden saamiseksi, säilyttämiseksi tai takaisinsaamiseksi työskentelykausien täyttymistä, on otettava huomioon tarpeellisessa määrin vakuutus- tai työskentelykaudet, jotka ovat täyttyneet toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, niin kuin ne olisivat sen soveltaman lainsäädännön mukaan täyttyneitä työskentelykausia.

3. Lukuun ottamatta 71 artiklan 1 kohdan a alakohdan ii alakohdassa ja b alakohdan ii alakohdassa tarkoitettuja tapauksia, 1 ja 2 kohdan säännösten soveltaminen edellyttää, että sen osalta, jonka etua asia koskee, olisi viimeksi täyttynyt:

— 1 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa vakuutuskaudet ja

— 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa työskentelykaudet

sen lainsäädännön mukaisesti, jonka mukaan etuuksia haetaan.

4. Jos sen kauden pituus, joksi ajaksi etuuksia voidaan myöntää, riippuu vakuutus- tai työskentelykausien pituudesta, 1 tai 2 kohdan säännöksiä sovelletaan kunkin tapauksen mukaisesti."

4 Euroopan yhteisöjen muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen (jäljempänä palvelussuhteen ehdot) 28 a artiklassa, joka on lisätty Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja näiden yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen muuttamisesta 27 päivänä syyskuuta 1985 annetulla neuvoston asetuksella (EHTY, ETY, Euratom) N:o 2799/85 (EYVL L 265, s. 1), säädetään seuraavaa:

"1. Entinen tilapäinen muuhun henkilöstöön kuuluva, joka jää työttömäksi palveluksessaolon päätyttyä jossakin Euroopan yhteisöjen toimielimessä ja

— joka ei saa Euroopan yhteisöjen maksamaa vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä,

— jonka palvelussuhteen [päättyminen] ei johdu erottamisesta tai sopimuksen irtisanomisesta kurinpidollisista syistä,

— jonka palvelussuhde on kestänyt vähintään kuusi kuukautta ja

— jolla on asuinpaikka jossakin yhteisöjen jäsenvaltioista,

saa kuukausittaisen työttömyyskorvauksen jäljempänä määriteltyjen edellytysten mukaisesti.

Jos hän voi saada työttömyyskorvausta kansallisen järjestelmän mukaan, hänen on tehtävä ilmoitus siitä sille toimielimelle, jonka palveluksessa hän oli, joka puolestaan ilmoittaa välittömästi siitä komissiolle. Tässä tapauksessa 3 kohdan mukaan maksetusta määrästä vähennetään kyseinen lisä.

2. Saadakseen työttömyyskorvauksen entisen tilapäisen muuhun henkilöstöön kuuluvan:

a) on omasta pyynnöstään rekisteröidyttävä työnhakijaksi sen jäsenvaltion työvoimaviranomaisten rekisteriin, jossa hänen kotipaikkansa on;

b) on täytettävä ne kyseisen jäsenvaltion lainsäädännössä säädetyt velvoitteet, jotka työkyvyttömyyskorvauksen saajalle kyseisen lainsäädännön mukaan on asetettu, ja

c) annettava kuukausittain sille toimielimelle, jonka palveluksessa hän oli, toimivaltaisen kansallisen yksikön antama todistus, jossa täsmennetään, onko hän täyttänyt a ja b alakohdassa vahvistetut velvoitteet, ja jonka kyseinen toimielin toimittaa välittömästi komissiolle.

Yhteisö voi myöntää tai pitää ennallaan etuuden, vaikka b alakohdassa tarkoitetut kansalliset velvoitteet eivät täyty, jos kyseessä on sairaus, tapaturma, raskaus, työkyvyttömyys tai vastaava olosuhde tai jos toimivaltainen viranomainen on antanut vapautuksen kyseisten velvoitteiden täyttämisestä.

— —

4. Työttömyyskorvaus maksetaan entiselle tilapäiselle muuhun henkilöstöön kuuluvalle enintään 24 kuukauden pituiseksi kaudeksi, joka alkaa hänen palveluksessaolonsa päättyessä. Jos entinen tilapäinen muuhun henkilöstöön kuuluva kuitenkin lakkaa tämän kauden aikana täyttämästä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä, korvauksen maksu keskeytetään. Korvausta aletaan maksaa uudelleen, jos entinen tilapäinen muuhun henkilöstöön kuuluva täyttää ennen tämän kauden päättymistä uudelleen kyseiset edellytykset eikä ole saanut oikeutta kansalliseen työttömyyskorvaukseen.

— —

8. Edelleen työttömänä olevalle entiselle tilapäiselle muuhun henkilöstöön kuuluvalle maksettavaan työttömyyskorvaukseen sovelletaan Euroopan yhteisöille suoritettavaan veroon sovellettavien edellytysten ja menettelyn vahvistamisesta annettua asetusta (ETY, Euratom, EHTY) N:o 260/68.

9. Työllisyys- ja työttömyysalan toimivaltaiset kansalliset yksiköt, jotka toimivat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, sekä komissio varmistavat tehokkaan yhteistyön tämän artiklan moitteettomaksi soveltamiseksi."

5 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Kollektiivisen tai yksilöä koskevan sopimuksen määräys taikka muu työehtojen sääntelyä koskeva määräys, joka koskee työn saantia, työtä, palkkausta ja muita työehtoja sekä irtisanomista, on mitätön sikäli kuin siinä säädetään tai sallitaan edellytyksiä, jotka asettavat toisten jäsenvaltioiden kansalaiset työntekijöinä eriarvoiseen asemaan."

Kansallinen lainsäädäntö

6 Työttömyysturvasta 25.11.1991 tehdyn kuninkaan päätöksen (Moniteur belge 31.12.1991; jäljempänä kuninkaan päätös) 30 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Kokoaikainen työntekijä saa oikeuden työttömyyskorvaukseen vasta sellaisen odotusajan jälkeen, johon sisältyy

— —

2. 468 työpäivää hakijan korvaushakemusta edeltävän 27 kuukauden ajalta, jos hän on vähintään 36-vuotias ja enintään 50-vuotias.

— —

Edellisessä momentissa mainittua viitejaksoa pidentää niin monella päivällä kuin niitä sisältyy seuraavaan jaksoon

— —

3. sellaisen ammatin harjoittaminen vähintään kuuden kuukauden ajan, jossa työntekijä ei kuulu sosiaaliturvajärjestelmän työttömyysturvaosan piiriin; pidennys ei saa ylittää yhdeksää vuotta."

7 Kuninkaan päätöksen 37 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Tämän luvun sovellettavuutta tutkittaessa otetaan huomioon ansiotyö, joka on tapahtunut ammatissa tai yrityksessä, joka kuuluu sosiaaliturvajärjestelmän työttömyysturvaosan piiriin ja josta samanaikaisesti

1. on maksettu vähintään vähimmäispalkkaa vastaava korvaus;

— —

2. on pidätetty sosiaalivakuutusmaksut, mukaan luettuna sen työttömyysturvaosa."

8 Kuninkaan päätöksen 44 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Voidakseen saada etuuksia työttömän on pitänyt jäädä ilman työtä ja korvausta hänen omasta tahdostaan riippumattomista syistä."

9 Kuninkaan päätöksen 46 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Edellä mainitussa 44 §:ssä tarkoitettuna korvauksena pidetään erityisesti

— —

5. rahakorvausta, johon työntekijällä on oikeus hänen työsuhteensa päättämisen vuoksi, lukuun ottamatta vahingonkorvauksia ja rahakorvauksia, joita maksetaan työttömyyskorvauksen lisäksi;

— —

Edellä mainitun 1 momentin 5 kohtaa sovellettaessa työttömyyskorvauksen lisäksi maksettavaksi korvaukseksi katsotaan rahakorvaus tai osa rahakorvauksesta, jonka tahtomattaan työttömäksi jäänyt saa työsuhteensa päättymisen vuoksi, seuraavin edellytyksin:

— osapuolet eivät ole pitäneet rahakorvausta irtisanomiskorvauksena;

— rahakorvaus tai osa siitä ei voi korvata normaalissa irtisanomisjärjestelmässä maksettavia korvauksia, mikäli sellaisia todella maksetaan."

10 Työttömyysturvan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 26.11.1991 tehdyn ministeriön päätöksen (Moniteur belge 25.1.1992; jäljempänä ministeriön päätös) 14 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Vaadittavia työpäiviä laskettaessa ei oteta huomioon työntekoa, joka on tapahtunut ammatissa tai yrityksessä, joka ei kuulu sosiaaliturvajärjestelmän työttömyysturvaosan piiriin, vaikka vastaavat maksut maksettaisiin."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

11 Kristiansen, joka on syntynyt 17.11.1961 ja joka on Norjan kansalainen, on harjoittanut ammattitoimintaa 1.6.1988—1.11.1994 Norjassa sen jälkeen, kun hän oli päättänyt siellä yliopisto-opintonsa. Hän on kuulunut tämän työskentelyjakson ajan Norjan sosiaaliturvajärjestelmän piiriin.

12 Kristiansen on työskennellyt 1.11.1994—31.10.1996 vertailumateriaalien ja mittausten tutkimuslaitoksessa (jäljempänä IRMM) Geelissä (Belgia) Euroopan yhteisöjen komission kanssa tehdyn "Individual Fellowship Contract" -sopimuksen (jäljempänä Fellowship Contract) nojalla. Kyseisen sopimuksen tavoitteena oli nuorten työntekijöiden ammatillisen pätevyyden lisääminen. Kristiansen on osallistunut sen perusteella tutkijakoulutushankkeeseen (research training project), jonka ehdot olivat sopimuksen liitteenä. Näiden ehtojen mukaan Kristiansen ei saanut mitään palkkaa, mutta hänelle myönnettiin matka- ja elinkustannukset kattava kuukausittainen rahamäärä. Lisäksi hänen oli vastattava sosiaaliturvamaksuista ja veroista. Kristiansen ei kuulunut Belgian sosiaaliturvajärjestelmän piiriin.

13 Kaksivuotisen Fellowship Contractin päätyttyä Kristiansen oli kuukauden ajan ilma työtä.

14 Kristiansen työskenteli 1.12.1996—30.11.1999 komissiossa väliaikaisen toimihenkilön sopimuksella, jonka yhteydessä hän kuului Euroopan yhteisöjen virkamiesten ja toimihenkilöiden sosiaaliturvajärjestelmän piiriin.

15 Kyseisen sopimuksen päätyttyä Kristiansen haki työttömyyskorvausta Belgiassa. RVA on 23.6.2000 tekemällään päätöksellä hylännyt mainitun hakemuksen sillä perusteella, ettei Kristiansen täyttänyt ehtoja, jotka on säädetty Belgian lain-

säädännössä, jossa edellytetään 468 kertynyttä työpäivää tai niihin rinnastettavaa päivää sovellettavana viitejaksona, joka muodostuu hakemusta edeltävistä 27 kuukaudesta.

16 Päätöksessään RVA kieltäytyi ottamasta huomioon Kristiansenin työsuorituksia komission työntekijänä ajanjaksona 1.12.1996—30.11.1999. RVA on perustellut päätöstään sillä, että kyseiset työsuoritukset ovat tapahtuneet ammatissa tai yrityksessä, joka ei kuulu sosiaaliturvajärjestelmän työttömyysturvaosan piiriin, ja tästä syystä niitä ei voitu kuninkaan päätöksen 37 §:n 1 momentin ja ministeriön päätöksen 14 §:n nojalla ottaa huomioon. RVA kuitenkin katsoi, että mainittu ammattitoiminta pidensi kuninkaan päätöksen 30 §:n 3 momentin nojalla viitejaksoa, jonka mukaan oikeus päästä Belgian kansallisen työttömyyskorvausjärjestelmän piiriin määräytyy.

17 Sen toiminnan osalta, jota Kristiansen on harjoittanut ajanjaksona 1.11.1994—31.10.1996 IRMM:ssä, RVA sitä vastoin katsoi, että koska kyseessä on Kristiansenin opintotukea saavana harjoittelijana suorittama koulutusjakso, tällainen ajanjakso ei kuninkaan päätöksen 30 §:n 3 momentin nojalla pidentänyt viitejaksoa.

18 Näin ollen Kristiansenilla ei ollut riittävää määrää työpäiviä Belgian lainsäädännön mukaisen työttömyyskorvauksen saamista varten.

19 Kristiansen on riitauttanut RVA:n päätöksen Arbeidsrechtbank van het Arrondissement Tongerenissa.

20 Kristiansen korosti ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, että hänen IRMM:ssä Fellowship Contractin perusteella harjoittama toiminta oli ammattitoimintaa. Tältä osin Kristiansen väitti, että tällaisella koulutusjaksolla IRMM:ssä on kansainvälisessä oikeudessa erityisasema, joka seuraa Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdystä sopimuksesta (EYVL 1994, L 1, s. 3; jäljempänä ETA-sopimus). Hän korostaa, että tietyissä jäsenvaltioissa, jotka ovat ETA-sopimuksen sopimusvaltioita, post doc -harjoittelua (tohtorintutkinnon jälkeinen harjoittelu) IRMM:ssä pidetään ammattitoimintana, joka voi kuulua tai olla kuulumatta sosiaaliturvan piiriin, kun taas Belgiassa sitä pidetään työskentelynä sellaisena opiskelijana, joka on opintotukea saava harjoittelija. Kyseisessä jäsenvaltiossa opintotukea saava harjoittelija ei voi vapaaehtoisesti kuulua sosiaaliturvajärjestelmään, johon ammattitoimintaa harjoittavien on kuuluttava. Kristiansenin mukaan tällainen erilaisuus post doc -harjoittelijana toimivan henkilön sosiaalioikeudellisessa asemassa on yhteensopimatonta asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 4 kohdan kanssa.

21 RVA väitti, että Kristiansenin IRMM:ssä harjoittama toiminta ei ole ammattitoimintaa, vaan koulutusta opintotukea saavana harjoittelijana. Fellowship Contractin yleisiä ehtoja koskevassa liitteessä olevasta 7 kohdasta kävi nimittäin ilmi, ettei asianomainen henkilö ollut saanut mitään palkkaa, vaan hänelle oli myönnetty matka- ja elinkustannukset kattava kuukausittainen määrä, ja ettei hän ollut kuulunut sosiaaliturvan piiriin. Tästä syystä Kristiansenin IRMM:ssä harjoittama toiminta ei myöskään pidentänyt viitejaksoa, jonka mukaan oikeus saada työttömyyskorvauksia määräytyy.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että on tarpeen ratkaista kaksi ongelmaa. Ensimmäinen koskee kysymystä, voiko Belgiassa asuvilla komission entisillä väliaikaisilla toimihenkilöillä olla oikeus Belgian lainsäädännön mukaisiin työttömyyskorvauksiin lopetettuaan työskentelynsä kyseisessä toimielimessä, vaikka mitään sosiaaliturvamaksuja ei ole pidätetty ja vaikka asianomaiset henkilöt voivat saada komission maksamia työttömyyskorvauksia. Toinen ongelma koskee kysymystä siitä, onko RVA:n päätös, jonka mukaan IRMM:n

palveluksessa Fellowship Contractin perusteella olevaa post doc -harjoittelijaa pidetään opintotukea saavana harjoittelijana, yhteisön lainsäädännön vastainen, koska sillä loukataan syrjintäkiellon periaatetta tai mahdollisesti työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaatetta.

23 Tässä tilanteessa Arbeidsrechtbank van het Arrondissement Tongeren päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Ovatko — — asetuksen — — N:o 1408/71 säännökset — EY:n väliaikaisten toimihenkilöiden osalta, jotka asuvat Belgiassa palvelussuhteensa päätyttyä EY:ssä, joiden osalta ei ole pidätetty sosiaaliturvamaksuja ja joilla on oikeus EY:n maksamaan työttömyyskorvaukseen — esteenä sille, että heihin sovelletaan kansallista lainsäädäntöä kokonaisuudessaan, ottaen huomioon päällekkäisyyden estävä kansallinen sääntö, jonka mukaan työttömyyskorvauksen saamisen edellytysten mukaisesti työntekijällä ei saa olla työtä eikä palkkaa, jolloin palkkana pidetään erityisesti irtisanomiskorvausta tai vahingonkorvausta työsuhteen päättymisen johdosta, joihin työntekijällä mahdollisesti on oikeus, ei kuitenkaan korvausta aineettomasta vahingosta?

2) Onko vastoin — — asetusta — — N:o 1612/68 (II osasto, 7 artiklan 4 kohta), josta johtuu, että sosiaaliturvan alalla on pyrittävä yhdenmukaisuuteen ja ettei minkäänlainen syrjintä ole hyväksyttyä, se, että post doc -harjoittelijan sosiaalioikeudellinen asema on (kantajan mukaan) erilainen ETA:n alueella; että post doc -harjoittelua pidetään eräissä ETA:n jäsenvaltioissa ammattitoimintana, joka voi kuulua tai olla kuulumatta sosiaaliturvan piiriin, kun taas Belgiassa post doc -harjoittelijaa pidetään (kantajan mielestä oikeudettomasti) sellaisena opiskelijana, joka on opintotukea saava harjoittelija, ja että post doc -harjoittelijan on itse huolehdittava vakuu-

tusturvastaan Belgian kansallisessa järjestelmässä, mikä puolestaan ei (ainakaan työttömyysvakuutuksen osalta) ole mahdollista vapaaehtoisuuden perusteella?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

24 Aluksi on todettava, että ETA-sopimuksen 28 ja 29 artiklan ja liitteiden V ja VI nojalla asetuksia N:o 1612/68 ja N:o 1408/71 voidaan soveltaa Norjan kansalaisiin. Koska ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Kristiansen, joka asuu Belgiassa, on Norjan kansalainen, hän voi vedota mainittujen asetusten säännöksiin.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 1408/71 vastaista soveltaa kansallista työttömyyskorvausjärjestelmää ja erityisesti tämän järjestelmän mukaista päällekkäisyyden estävää kansallista säännöstä jäsenvaltiossa asuvaan entiseen komission väliaikaiseen toimihenkilöön, joka voi saada komission maksamia työttömyyskorvauksia.

26 Tältä osin ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Kristiansen on työskennellyt komission väliaikaisena toimihenkilönä 1.12.1996—30.11.1999 ja että hän on entisenä väliaikaisena toimihenkilönä sittemmin saanut palvelussuhteen ehtojen mukaista työttömyyskorvausta.

27 Tästä seuraa, että yhtäältä — kuten komissio on perustellusti todennut huomautuksissaan — ensimmäinen kysymys liittyy palvelussuhteen ehtoihin ja koskee erityisesti entisiin väliaikaisiin toimihenkilöihin sovellettavien kyseisen järjestelmän säännösten ja päällekkäisyyden estävien Belgian työttömyyskorvausjärjestelmän säännösten välistä suhdetta.

28 Toisaalta vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi, että voidakseen antaa ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle hyödyllisen vastauksen yhteisöjen tuomioistuin saattaa joutua ottamaan huomioon sellaisia yhteisön oikeuden säännöksiä, joihin kansallinen tuomioistuin ei ole viitannut kysymyksessään (asia 35/85, Tissier, tuomio 20.3.1986, Kok. 1986, s. 1207, 9 kohta; asia C-315/88, Bagli Pennacchiotti, tuomio 27.3.1990, Kok. 1990, s. I-1323, 10 kohta ja asia C-107/98, Teckal, tuomio 18.11.1999, Kok. I-8121, 39 kohta).

29 Mitä tulee entisiin väliaikaisiin toimihenkilöihin sovellettaviin säännöksiin, palvelusuhteen ehtojen 28 artiklassa on erityissäännös, joka koskee yhteisön ja kansallisten järjestelmien työttömyysetuuksien välistä suhdetta.

30 Yhteisön oikeutta koskevan hyödyllisen tulkinnan esittämiseksi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on näin ollen tulkittava asian kannalta merkityksellisiä palvelussuhteen ehtojen säännöksiä eikä asetuksen N:o 1408/71 säännöksiä.

31 Tältä osin on ensinnäkin muistettava, että — kuten julkisasiamies on todennut esittämänsä ratkaisuehdotuksen 33 kohdassa — vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeus ei vaikuta jäsenvaltioiden toimivaltaan säätää sosiaaliturvajärjestelmistään ja että silloin kun alaa ei ole yhteisön säännöksillä yhdenmukaistettu, kunkin jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan vapaasti vah-

vistaa edellytykset oikeudelle tai velvollisuudelle liittyä johonkin sosiaaliturvajärjestelmään ja edellytykset, joiden täyttyessä oikeus etuuksiin syntyy. Jäsenvaltioiden on kuitenkin tätä toimivaltaa käyttäessään noudatettava yhteisön oikeutta (asia C-157/99, Smits ja Peerbooms, tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. I-5473, 44—46 kohta).

32 Toiseksi palvelussuhteen ehdot on komission huomautuksissaan esittämällä tavalla annettu neuvoston asetuksella, joka EY 249 artiklan toisen kohdan mukaan pätee yleisesti, joka on kaikilta osiltaan velvoittava ja jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Tästä seuraa, että palvelussuhteen ehdot — yhteisön hallinnon sisäiseen järjestykseen kohdistuvien vaikutusten lisäksi — velvoittavat jäsenvaltioita siltä osin kuin jäsenvaltioiden myötävaikutus on tarpeen niiden täytäntöönpanoa varten (asia 186/85, komissio v. Belgia, tuomio 7.5.1987, Kok. 1987, s. 2029, 21 kohta).

33 Tässä yhteydessä on todettava, että palvelussuhteen ehtojen 28 a artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa säädetään, että jos entinen väliaikainen toimihenkilö voi saada työttömyyskorvausta kansallisen järjestelmän mukaan " — — [yhteisön järjestelmän] mukaan maksetusta määrästä vähennetään kyseinen lisä". Tässä säännöksessä vahvistetaan siten yhteisön työttömyyskorvausjärjestelmän täydentävyys jäsenvaltioiden järjestelmiin nähden.

34 Koska yhteisön työttömyyskorvausjärjestelmän täydentävyys perustuu suoraan palvelussuhteen ehtojen 28 a artiklan 1 kohdan toiseen alakohtaan, se velvoittaa jäsenvaltioita eikä sitä voida kansallisella lainsäädännöllä jättää ottamatta huomioon (em. asia komissio v. Belgia, tuomion 23 kohta).

35 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että palvelussuhteen ehtojen 28 a artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa vahvistetaan yhteisön työttömyyskorvausjärjestelmän täydentävyys jäsenvaltioiden järjestelmiin nähden, ja tätä täydentävyyttä ei voida jättää ottamatta huomioon sovellettaessa jäsenvaltion työttömyyskorvausjärjestelmää ja erityisesti viimeksi mainitun järjestelmän mukaista päällekkäisyyden estävää säännöstä entiseen väliaikaiseen toimihenkilöön, joka asuu mainitussa jäsenvaltiossa ja joka voi saada palvelussuhteen ehtojen nojalla maksettua työttömyyskorvausta.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 4 kohdassa esitetyn syrjintäkiellon periaatteen vastaista, että Fellowship Contractilla säännellyn kaltaisena post doc -harjoittelijana toimivaa henkilöä pidetään jäsenvaltiossa opiskelijana, joka on opintotukea saava harjoittelija ja joka ei voi päästä kansallisen työttömyysvakuutusjärjestelmän piiriin, vaikka toisissa jäsenvaltioissa samanlaisissa tehtävissä olevan henkilön katsotaan harjoittavan sellaista ammattitoimintaa, joka voi kuulua tällaisen työttömyysvakuutusjärjestelmän piiriin.

37 Tältä osin riittää, kun todetaan ensinnäkin, että — kuten tämän tuomion 31 kohdassa on esitetty — yhteisön oikeus ei vaikuta jäsenvaltioiden toimivaltaan säätää sosiaaliturvajärjestelmistään ja että silloin kun alaa ei ole yhteisön säännöksillä yhdenmukaistettu, kunkin jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan vapaasti vahvistaa edellytykset oikeudelle tai velvollisuudelle liittyä johonkin

sosiaaliturvajärjestelmään ja edellytykset, joiden täyttyessä oikeus etuuksiin syntyy (em. asia Smits ja Peerbooms, tuomion 44 ja 45 kohta).

38 Toiseksi EY 39 artiklan 2 kohtaan ja asetuksen N:o 1612/68 7 artiklaan kirjattu syrjintäkiellon periaate, jolla kielletään jäsenvaltioita EY:n perustamissopimuksen toimivaltaan kuuluvilla aloilla soveltamasta kansallista lainsäädäntöä eri tavalla asianomaisten henkilöiden kansallisuuden perusteella, ei koske niitä mahdollisia kohtelun eroavaisuuksia, jotka voivat jäsenvaltiosta toiseen aiheutua kansallisten lainsäädäntöjen välisistä eroista, mikäli nämä erot vaikuttavat kyseisten lainsäädäntöjen soveltamisalaan kuuluviin henkilöihin samalla tavoin objektiivisten perusteiden mukaisesti ja heidän kansalaisuudestaan riippumatta.

39 Mitä tässä yhteydessä tulee erityisesti sosiaaliturvaa koskevaan Belgian lainsäädäntöön, sitä ei voida pitää yhteisön oikeuden vastaisena ainoastaan sillä perusteella, että siinä luokitellaan Kristiansenin IRMM:ssä suorittama post doc -tehtävä sellaisen opiskelijan tehtäväksi, joka on opintotukea saava harjoittelija, siten ettei tällaisen toiminnan perusteella synny oikeutta päästä työttömyysvakuutusjärjestelmän piiriin, mikäli samanlaista toimintaa harjoittanutta Belgian kansalaista kohdellaan samalla tavoin.

40 Näin ollen toiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 4 kohdassa esitetyn syrjintäkiellon periaatteen vastaista ei ole se, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisena post doc -harjoittelijana toimivaa henkilöä pidetään jäsenvaltiossa opiskelijana, joka on opintotukea saava harjoittelija ja joka ei voi päästä kansallisen työttömyysvakuutusjärjestelmän piiriin, vaikka toisissa jäsenvaltiossa samanlaisissa tehtävissä olevan henkilön katsotaan har-

joittavan sellaista ammattitoimintaa, joka voi kuulua työttömyysvakuutusjärjestelmän piiriin.

Oikeudenkäyntikulut

41 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Arbeidsrechtbank van het Arrondissement Tongerenin 11.3.2002 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Euroopan yhteisöjen muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 28 a artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa vahvistetaan yhteisön työttömyyskorvausjärjestelmän täydentävyys jäsenvaltioiden järjestelmiin nähden, ja tätä täydentävyyttä ei voida jättää ottamatta huomioon sovellet-**

taessa jäsenvaltion työttömyyskorvausjärjestelmää ja erityisesti viimeksi mainitun järjestelmän mukaista päällekkäisyyden estävää säännöstä entiseen väliaikaiseen toimihenkilöön, joka asuu mainitussa jäsenvaltiossa ja joka voi saada Euroopan yhteisöjen muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen nojalla maksettua työttömyyskorvausta.

2) Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 4 kohdassa esitetyn syrjintäkiellon periaatteen vastaista ei ole se, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisena post doc -harjoittelijana toimivaa henkilöä pidetään jäsenvaltiossa opiskelijana, joka on opintotukea saava harjoittelija ja joka ei voi päästä kansallisen työttömyysvakuutusjärjestelmän piiriin, vaikka toisissa jäsenvaltioissa samanlaisissa tehtävissä olevan henkilön katsotaan harjoittavan sellaista ammattitoimintaa, joka voi kuulua työttömyysvakuutusjärjestelmän piiriin.

Timmermans Edward La Pergola

Julistettiin Luxemburgissa 4 päivänä joulukuuta 2003.

R. Grass V. Skouris

kirjaaja presidentti